

Rapport

Datum: 29 mei 2006

Rapportnummer: 2006/192

Klacht

Verzoekers klagen erover dat de hoofdofficier van justitie te Zutphen in zijn brief van 7 maart 2000, mede namens de hoofdofficier van justitie te Arnhem, heeft gesteld dat hij zich verenigt met de conclusie van de rijksrecherche dat er geen sprake is van gepleegde strafbare feiten in samenhang met de onnatuurlijke dood van hun zoon, terwijl de betrokken rijksrechercheur verzoekers op 20 april 2000 telefonisch heeft meegedeeld dat dit pertinent niet zijn conclusie was.

Verzoekers klagen erover dat het huis van bewaring Arnhem-Zuid de middelen die hun zoon bij zijn suïcide op 10 oktober 1999 heeft gebruikt (broekriem en koord) niet heeft ingenomen na diens binnenkomst in de inrichting op 5 oktober 1999 en/of deze middelen aan hem heeft afgegeven, althans dat hun zoon in zijn cel over deze middelen kon beschikken.

Beoordeling

Algemeen

Uit de door de betrokkenen overgelegde stukken blijkt het volgende:

1. Verzoekers' zoon E. is op 26 juli 1999 door de politie aangehouden op verdenking van brandstichting, meermalen gepleegd.

Verzoeker is op 28 juli 1999 door de politie in kennis gesteld van de aanhouding van zijn zoon. Hierop heeft verzoeker contact gehad met de coördinerend rechercheur en volgens verzoeker heeft hij hem meegedeeld dat E. suïcidaal was.

Tijdens zijn insluiting op het politiebureau is E. onderzocht door een arts van de GGD. Wegens mogelijke suïcidaliteit is E. in een permanent verlichte cel geplaatst en voortdurend geobserveerd.

2. Op 30 juli 1999 is E. in het kader van de voorlopige hechtenis in het huis van bewaring te Doetinchem geplaatst.

Nadat een personeelslid op 30 juli 1999 een intakegesprek met E. heeft gevoerd, heeft hij in de dagrapportage vermeld dat hij met E. geen of weinig problemen verwachtte.

Verder heeft een medewerker van de medische dienst in de dagrapportage van 30 juli 1999 vermeld dat E. een vriendelijke en rustige jongeman was met veel psychosociale problemen, waarmee E. niet erg adequaat kon omgaan. Tevens staat er in de dagrapportage dat E. het jaar ervoor een suïcidepoging heeft gedaan, maar dat hij op dat moment niet suïcidaal werd ingeschat.

In de dagrapportage van 1 augustus 1999 staat dat E. in zijn geheel geen aandacht vroeg en correct en vriendelijk in de omgang was.

3. Verzoekers zijn op 3 augustus 1999 bij hun zoon op bezoek geweest en hebben geconstateerd dat E. een suïcidepoging had gedaan (E. had een striem in zijn nek), zonder dat het iemand was opgevallen. Hierop hebben zij de advocaat van E. ingelicht, die op zijn beurt contact heeft opgenomen met de inrichtingsarts. De inrichtingsarts heeft vervolgens districtspsychiater J. ingeschakeld, die E. op 4 of 5 augustus 1999 heeft bezocht. J. was bovendien door de rechter-commissaris verzocht advies uit te brengen over de psychische toestand van E.

4. In de dagrapportage van 4 augustus 1999 staat vermeld dat E. een streep in zijn nek had en dat E. desgevraagd had verteld dat hij in woede zijn t-shirt had uitgetrokken, maar dat het bandje sterker was geweest dan hij had gedacht.

5. Bij brief van 6 augustus 1999 aan de directie van het huis van bewaring te Doetinchem heeft verzoeker aandacht gevraagd voor de situatie van E. en heeft hij verzocht zodanige maatregelen te treffen dat E. in de inrichting niet in staat zou kunnen worden gesteld om zich van het leven te beroven.

6. In het psychiatrisch advies van J. aan de rechter-commissaris van 6 augustus 1999 heeft J. onder meer het volgende gesteld:

"De eerste dag in het HvB uitte hij zich suïcidaal en probeerde hij zich te verhangen met een riem, hetgeen de bewakers niet is opgevallen. Onderzochte zegt ertoe gekomen te zijn omdat hij bang was dat hij nu alles kwijt was (vriendin, huis en werk). Inmiddels is het contact met zijn vriendin hersteld en dat stelt hem wat geruster.

Hij is nu niet manifest suïcidaal en er zijn afspraken met hem te maken hoe te handelen als hij het moeilijk krijgt."

7. Naar aanleiding van verzoekers brief van 6 augustus 1999 en een gesprek dat op 10 augustus 1999 met verzoeker heeft plaatsgevonden, heeft de unitdirecteur van het huis van bewaring te Doetinchem verzoeker bij brief van 11 augustus 1999 laten weten dat er een gesprek tussen de reclasseringswerkster, de psycholoog en E. heeft plaatsgevonden. Tijdens dat gesprek was gebleken dat E. in zijn vorige contact en ook richting inrichtingspersoneel niet de waarheid had gesproken over zijn psychische welbevinden. De situatie werd door beide hulpverleners dermate ernstig ingeschat dat de psychiater is ingeschakeld, die E. met spoed heeft aangemeld bij een psychiatrisch ziekenhuis.

Tot die plaatsing zou E. in het huis van bewaring extra worden gecontroleerd, aldus de unitdirecteur.

8. In een aanvullend psychiatrisch advies van J. aan de rechter-commissaris van 11 augustus 1999 heeft J. onder meer het volgende gesteld:

"Bij onderzoek deze week blijkt hij onverwacht weer depressief te zijn en deed hij een suïcidepoging. Zorgelijk is dat dit ondanks de gemaakte afspraken onverwacht kwam. Het HvB biedt dan toch onvoldoende mogelijkheden om hier in detentie verantwoord mee te kunnen omgaan.

Ik wil u adviseren betrokkene in het kader van schorsing van de voorlopige hechtenis met spoed voor behandeling te laten opnemen op de opnameafdeling van het Spectrum Gelderland Oost te Warnsveld."

9. J. heeft bij fax van 11 augustus 1999 een aanvraag ingediend voor een spoedopname in een psychiatrisch ziekenhuis. In dit faxbericht staat onder meer het volgende vermeld:

"Reden van opname: depressiviteit en suïcidaliteit. (...)

Zorgelijk vind ik het dat hij zijn depressiviteit soms dissimuleert (verheimelijken/verbergen, N.o.) en dan ineens wel suïcidaal blijkt te zijn. Binnen het HvB kunnen we daar weinig mee."

10. Op advies van districtpsychiater J. is de voorlopige hechtenis van E. op 13 augustus 1999 geschorst en is E. overgeplaatst naar een psychiatrisch ziekenhuis, alwaar hij onder behandeling was van psychiater Z.

11. Tijdens een weekendverlof heeft E. onder meer zijn vriendin mishandeld en het huisraad vernield en heeft hij zich bedreigend gedragen ten opzichte van verplegend personeel.

Als gevolg hiervan heeft er spoedoverleg plaatsgevonden tussen psychiater Z. en districtpsychiater J.

Op 13 september 1999 verzocht J. de zaakofficier om opheffing van de schorsing van de voorlopige hechtenis van E. Hierbij heeft J. aangegeven dat E. in het huis van bewaring uit voorzorg gesepareerd zou moeten worden en dat hij zou moeten worden aangemeld bij de FOBA (forensische begeleidingsafdeling) wegens te verwachten suïcidale dreigingen.

12. Omdat E. zich niet aan de voorwaarden voor het weekendverlof had gehouden, is de schorsing van de voorlopige hechtenis op 14 september 1999 opgeheven en is E. overgeplaatst naar het huis van bewaring te Zutphen.

Districtpsychiater J. heeft die dag met E. gesproken en heeft het hoofd van de beveiliging van het huis van bewaring geadviseerd enkele veiligheidsmaatregelen te nemen. De conclusie van J. was dat er een mogelijke suïcidale reactie van E. te verwachten viel. J.

adviseerde het hoofd van de beveiliging om de volgende maatregelen te nemen: 24 uren controle (per uur of vaker indien nodig), de kleding controleren op risico's, de cel strippen op risico's en zo nodig separatie voor eigen veiligheid.

13. Op 15 september 1999 heeft districtopsychiater J. de medische dienst van het huis van bewaring over de toestand van E. geïnformeerd en op 16 september 1999 heeft hij de psychologe van het huis van bewaring, mevrouw S. van de toestand van E. op de hoogte gebracht. Voorts droeg J. E. over aan de aan dat huis van bewaring verbonden districtopsychiater Lx.

14. Verzoeker heeft op 21 september 1999 contact opgenomen met de zaaksofficier van justitie en heeft hem meegedeeld dat E. in het huis van bewaring niet werd geobserveerd.

15. Districtopsychiater Lx. heeft op 22 september 1999 met E. gesproken en heeft geconcludeerd dat de situatie van E. stabiel was en dat E. niet suïcidaal of extreem gespannen was.

16. Op 29 september 1999 hebben psychologe S. en districtopsychiater J. met elkaar overlegd over E. en heeft S. voorgesteld een overplaatsing naar de individuele begeleidingsafdeling (IBA) van het huis van bewaring te Arnhem voor E. aan te vragen. Op zo'n afdeling worden gedetineerden geplaatst die extra aandacht behoeven, met name in verband met hun psychische problemen. De conclusie van S. was dat het goed ging met E., dat er reëel met hem te praten viel en dat er afspraken met hem te maken waren.

17. In haar brief van 30 september 1999 aan de selectiefunctionaris heeft psychologe S. gevraagd om E. op een individuele begeleidingsafdeling te plaatsen. S. gaf in haar brief aan dat E. een forse persoonlijkheidsproblematiek met agressieve impulsdoorbraken had en dat hij voor de laatste suïcidepoging reeds twee eerdere suïcidepogingen had gedaan.

Verder gaf S. aan dat E. op dat moment niet echt suïcidaal was maar dat de angst bestond dat hij mogelijk opnieuw suïcidaal kon worden. Zeker forensisch psychiater J. had gesteld dat juist het onvoorspelbare van het mogelijk suïcidale gedrag van E. tot zorg dwong, aldus S.

18. Op 4 oktober 1999 heeft psychologe S. mevrouw W., de psychologe van het huis van bewaring Arnhem-Zuid, over E. geïnformeerd. In haar faxbericht staat onder meer vermeld dat verzoekers zoon in het huis van bewaring te Doetinchem heeft geprobeerd zich middels verhangings te suïcideren en dat de angst bestaat dat hij zich niet voldoende in de hand heeft en opnieuw suïcidaal kan worden. S. gaf hierbij aan dat zeker forensisch psychiater J., die E. in Doetinchem heeft gezien en hem in het algemeen psychiatrisch ziekenhuis liet opnemen, stelt dat juist het onvoorspelbare van zijn mogelijk suïcidale gedrag tot zorg dwingt.

19. In reactie op dit faxbericht heeft W. diezelfde dag contact opgenomen met S. omdat zij van mening was dat E. wellicht op de FOBA (forensische begeleidingsafdeling) thuishoorde. S. deelde die mening niet omdat E. nu wat rustiger was.

20. E. is op 5 oktober 1999 overgeplaatst naar de individuele begeleidingsafdeling van het huis van bewaring Arnhem-Zuid, waar hij op 6 oktober 1999 een gesprek heeft gehad met de inrichtingsarts, de heer P.

In het kader van het rijksrechercheonderzoek verklaarde P. daarover op 20 oktober 1999 dat tijdens dat gesprek dat ongeveer een kwartier duurde, de eerdere suïcidepoging van E. aan de orde is geweest. E. had de arts meegedeeld niet meer suïcidaal te zijn, maar wel last te hebben van stemmen in zijn hoofd. E. vertelde dat die stemmen hem niet aangaven dat hij een eind aan zijn leven moest maken. E. kreeg medicatie voorgeschreven.

21. Psychologe W. heeft op 7 oktober 1999 uitgebreid met E. gesproken (langer dan een uur). Zij vertelde daarover naderhand in het kader van het rijksrechercheonderzoek onder meer dat zij met E. de eerdere suïcidepogingen had besproken. Haar conclusie was dat E. een rustig en stabiel beeld gaf, toekomstgericht was en dat niets erop wees dat er sprake was van een verhoogd suïciderisico. Dit was voor haar reden om niet meteen de psychiater in te schakelen.

22. Op 11 oktober 1999 is vroeg in de ochtend door het dienstdoend personeel geconstateerd dat E. zich in zijn cel had opgehangen aan zijn broekriem en een koord. In de piketmelding suïcide van 11 oktober 1999 staat onder meer het volgende vermeld:

"Om 6.40 uur heeft personeelslid melding gemaakt van de suïcide. Door middel van zijn broekriem heeft hij zich verhangen aan een uitstekend deel van het raam.

Hij stond bekend als suïcidaal. De psycholoog heeft vanuit het PMO op 8 oktober 1999 een extra gesprek gevoerd met E. Op 10 oktober 1999 's middags heeft een personeelslid van het IBA team een extra gesprek gevoerd met hem. E. gaf zelf aan dat hij dacht dat het beter met hem ging. De inrichtingsarts had ook de indruk dat er een verbetering was. De nachtploeg van 10 op 11 oktober 1999 had geen opdracht om extra te checken bij E."

23. In de rapportage van psycholoog W. van 12 oktober 1999 staat ten aanzien van het gesprek dat zij op 7 oktober 1999 met E. heeft gevoerd, vermeld dat E. had aangegeven dat hij zou kunnen aangeven wanneer het niet goed met hem zou gaan, en dat hij hiertoe bereid was. Volgens W. gaf E. de indruk dat er sprake was van een zekere rust en toekomstgerichtheid. De suïcide kwam volslagen onverwachts, aldus W.

24. Naar aanleiding van de dood van E. heeft de rijksrecherche een onderzoek ingesteld. Het onderzoek is uitgevoerd door de heer L., die de betrokkenen heeft gehoord. Volgens het inrichtingspersoneel was E. op 9 en 10 oktober 1999 heel positief en zei hij tevreden te zijn over de hem verstrekte medicijnen. Men had de indruk dat E. "lekker zat" in de groep.

25. In vervolg op een telefoongesprek tussen verzoeker en de locatiedirecteur van het huis van bewaring te Zutphen, heeft de locatiedirecteur verzoeker bij brief van 3 januari 2000 laten weten dat het inrichtingspersoneel vanaf het moment van plaatsing van E. op 14 september 1999 aandacht voor E. heeft gehad. In overleg was besloten E. op een "gewone" cel te plaatsen, met inname van bestek, schoenveters en broekriem. Ook is E. terstond op de nachtcontrole gezet, hetgeen betekent dat hij 8 à 10 keer per nacht werd gecontroleerd.

Na een bezoek van zijn vriendin op 29 september 1999 had E. zich bekrast op een arm en tijdens een gesprek met een personeelslid had E. aangegeven dat hij het niet meer zag zitten en dat hij last had van stemmen in zijn hoofd.

Nadat E. op 30 september 1999 had gezegd dat hij erg down was en personeelsleden het idee hadden dat ze hem niet meer konden bereiken, is E. op extra nachtcontrole gezet.

Voorts heeft de locatiedirecteur laten weten dat ook de medische dienst direct aandacht voor E. heeft gehad en dat er aanvankelijk dagelijks een gesprek heeft plaatsgevonden met een verpleegkundige en E. op maandag, woensdag en vrijdag bij de inrichtingsarts op het spreekuur kwam. Na een aantal dagen had E. aangegeven dat hij een gesprek met een verpleegkundige wilde als hij daar behoefte aan had, hetgeen een aantal keren tot een gesprek heeft geleid. De verpleegkundigen hebben nauw contact onderhouden met de psycholoog en de inrichtingsarts, aldus de locatiedirecteur.

26. L. heeft van het rijksrechercheonderzoek verslag gedaan in een proces-verbaal en in een rapport aan de hoofdofficier van justitie dat hij op 18 januari 2000 op ambtseed respectievelijk naar waarheid heeft opgemaakt en ondertekend. In het proces-verbaal heeft L. vermeld dat uit het ingestelde onderzoek geen feiten en/of omstandigheden bekend zijn geworden op grond waarvan aan een misdrijf moet worden gedacht. Het rapport vermeldt dat geen sporen van misdrijf zijn aangetroffen. Zowel het proces-verbaal als het rapport zijn door de leidinggevende van L. gezien en ondertekend.

27. L. heeft verder geconcludeerd dat er binnen het huis van bewaring Arnhem-Zuid misverstanden bestonden ten aanzien van de nachtelijke controles die over gedetineerden moeten worden uitgevoerd. Zo was gebleken dat op de overdrachtsformulieren ten aanzien van E. in de "dagkolom" stond vermeld dat E. suïcidaal was en in de "nachtkolom" stond vermeld dat E. een inkomst was. Op grond van de verklaringen van de verschillende bewakers/beveiligers die 's nachts de rondes binnen de inrichting lopen, kon volgens L. worden geconcludeerd dat deze personeelsleden van mening waren dat E. 's nachts geen extra aandacht behoefde.

De huisarts, psychologe en penitentiair inrichtingswerkers die zijn gehoord, waren echter van mening dat de term "suïcidaal" impliceert dat er 's nachts wel extra controle dient plaats te vinden.

L. deed een aantal aanbevelingen die betrekking hebben op het verduidelijken van de overdrachtsformulieren en het nadrukkelijk instrueren van het personeel.

Verder adviseerde L. de officier van justitie te bewerkstelligen dat de kosten van de crematie van E. door de directie Gevangeniswezen van het Ministerie van Justitie zouden worden vergoed en dat verzoekers in een persoonlijk gesprek uitvoerig zouden worden geïnformeerd met betrekking tot de conclusies.

28. Bij brief van 7 maart 2000 heeft de hoofdofficier van justitie te Zutphen verzoeker naar aanleiding van het rijksrechercheonderzoek onder meer het volgende laten weten:

"De conclusies van de rijksrecherche zijn hierna verwoord:

- Het personeel en de medische dienst van de IBA Arnhem waren op de hoogte van het suïcidale verleden en het suïciderisico van E.
- Door een verschil in interpretatie van de zogenaamde IBA-overdrachtsformulieren bestemd voor het personeel in de nachtdienst werd E. 's nachts niet extra gecontroleerd.
- De beschikbaarheid in de cel van de door E. bij zijn suïcide gebruikte middelen is in overeenstemming met de daarvoor in de huizen van bewaring gestelde regels.
- Er is niet gebleken van gepleegde strafbare feiten.

(...)

Tot slot ben ik van oordeel dat het rijksrechercheonderzoek zorgvuldig is uitgevoerd en ik verenig mij met de conclusie van de rijksrecherche dat er geen sprake is van gepleegde strafbare feiten in samenhang met de onnatuurlijke dood van uw zoon E.

De feiten en conclusies zijn hiermee naar mijn mening helder en eenduidig verwoord. Indien u in aansluiting hierop nog prijs stelt op een onderhoud ten parkette behoort dit natuurlijk tot de mogelijkheden en verzoek ik u mij dat te laten weten."

29. Nadat verzoeker bij brieven van 20 november 2000 en 4 december 2000 had geklaagd over het optreden van Justitie, heeft de minister van Justitie verzoeker bij brief van 14 mei 2001 onder meer het volgende meegedeeld:

"Het onderzoek van de Rijksrecherche

Volgens u bevat het Rijksrechercheonderzoek dat is ingesteld (...) bewijzen dat er 'fout' is gehandeld jegens uw zoon. De hoofdofficieren van justitie te Zutphen en Arnhem zouden falen van diverse betrokken justitiediensten trachten te verdoezelen. Daarnaast zou volgens u de hoofdofficier van justitie te Zutphen het rapport van de Rijksrecherche op verkeerde wijze hebben 'ingekleurd en opgeleukt'. De Rijksrechercheur die het onderzoek

heeft verricht zou u hebben gebeld om te zeggen dat de uitleg van de hoofdofficier van justitie te Zutphen 'niet de zijne was en dat ik deze informatie mocht gebruiken'.

In zijn brief van 7 maart 2000 heeft de hoofdofficier van justitie te Zutphen, mede namens zijn collega te Arnhem, aan u laten weten van oordeel te zijn dat het onderzoek van de Rijksrecherche zorgvuldig is uitgevoerd en hij zich verenigt met de conclusie van de Rijksrecherche dat er geen sprake is van gepleegde strafbare feiten in samenhang met de onnatuurlijke dood van uw zoon E. Bij bestudering van het rapport van de Rijksrecherche is mij niet gebleken dat de hoofdofficier te Zutphen de conclusies van dit rapport, zoals u stelt, rooskleuriger heeft weergegeven. Aan de beoordeling die hij geeft in zijn brief van 7 maart 2000 heb ik dan ook niets toe te voegen.

Naar aanleiding van de opmerkingen in uw brief van 20 november 2000 over hetgeen de Rijksrechercheur die het onderzoek heeft verricht tegen u zou hebben gezegd over de uitleg van het rapport van de Rijksrecherche door de hoofdofficier van justitie te Zutphen, kan ik u het navolgende mededelen.

De desbetreffende Rijksrechercheur heeft desgevraagd verklaard zich in gesprekken met u te hebben onthouden van het geven van een eigen mening over het al dan niet sprake zijn van een strafbaar feit. Dit is vaste praktijk bij de Rijksrecherche.

(...)

Dienst Justitiële Inrichtingen

In uw brieven uit u tevens kritiek op de wijze waarop in de verschillende penitentiaire inrichtingen, gezien zijn geestestoestand, met uw zoon E. is omgegaan. U vindt dat verschillende personen die betrokken waren bij de psychische begeleiding van uw zoon E. verantwoordelijk zijn voor zijn dood.

Op 27 juni 2000 heeft u (...) een gesprek gehad met een vertegenwoordiger van de Dienst Justitiële Inrichtingen (...). In vervolg op dit gesprek heeft deze dienst u namens mij op 6 juli 2000 een brief toegezonden waarin aan u verontschuldiging worden aangeboden voor de fouten die tijdens de detentie van E. in het Huis van Bewaring Arnhem-Zuid zijn gemaakt. Van dit Huis van Bewaring heb ik vernomen dat naar aanleiding van de evaluatie die na het overlijden van E. heeft plaatsgevonden er op het gebied van communicatie een aantal wijzigingen zijn doorgevoerd ter verbetering van de zorg aan gedetineerden tijdens de nachtelijke uren.

Deze verbeteringen hebben met name betrekking op het overdrachtsformulier dat inrichtingsbreed wordt gehanteerd bij de dienstoverdracht aan de nachtdienst.

Om u tegemoet te komen in de kosten die voortvloeien uit de dood van E. is u een bedrag van f 10.000,- aangeboden. U heeft dit aanbod aanvaard.

Zoals uit de eerder in deze brief omschreven feiten blijkt, is er tijdens de detentie van uw zoon E. de nodige aandacht besteed aan zijn geestestoestand. In dat kader heeft er veelvuldig contact plaatsgevonden tussen de personen die betrokken waren bij zijn psychische begeleiding. In de op 6 juli 2000 aan u toegezonden brief is aangegeven dat in het geval van uw zoon E. tekort is geschoten in de zorg (...). Door een verschil in interpretatie van de overdrachtsformulieren is E. (...) 's nachts ten onrechte niet extra gecontroleerd. Uit het rapport van de Rijksrecherche is niet gebleken dat daarbij strafbare feiten zijn gepleegd. Er is hooguit sprake van onzorgvuldig handelen. Ik zie echter geen redenen om naar aanleiding daarvan disciplinaire maatregelen te treffen."

I. Ten aanzien van de hoofdofficier van justitie

Bevindingen

1. Verzoekers klagen erover dat de hoofdofficier van justitie te Zutphen, mede namens de hoofdofficier van justitie te Arnhem, in zijn brief van 7 maart 2000 heeft gesteld dat hij zich verenigt met de conclusie van de rijksrecherche dat er geen sprake is van gepleegde strafbare feiten in samenhang met de onnatuurlijke dood van hun zoon, terwijl de betrokken rijksrechercheur verzoekers op 20 april 2000 telefonisch heeft meegedeeld dat dit pertinent niet zijn conclusie was.

Volgens verzoeker heeft de hoofdofficier de conclusie van de rijksrecherche op zodanige wijze ingekleurd en opgeleukt, dat de betreffende rijksrechercheur het nodig vond om verzoeker te bellen en hem mee te delen dat de uitleg van de hoofdofficier niet de zijne was en dat hij deze informatie mocht gebruiken.

2. De minister van Justitie heeft bij brief van 14 februari 2003 reeds gesteld dat naar aanleiding van deze klacht contact is opgenomen met de betrokken rijksrechercheur, die heeft verklaard zich in de gesprekken met verzoeker te hebben onthouden van het geven van een eigen mening over het al dan niet sprake zijn van een strafbaar feit. Dit is volgens de minister vaste praktijk bij de rijksrecherche.

Voorts heeft de minister gesteld dat is beoordeeld of de hoofdofficier van justitie de conclusies uit het proces-verbaal van de rijksrecherche juist heeft verwoord in zijn brief van 7 maart 2000. Daarbij is niet gebleken dat de hoofdofficier de conclusies van de rijksrecherche rooskleuriger heeft weergegeven, aldus de minister.

De minister acht de klacht niet gegrond.

3. In reactie op het standpunt van de minister van Justitie hebben verzoekers bij brief van 8 augustus 2003 onder meer gesteld dat de betreffende rijksrechercheur de enige persoon is die verzoekers als integer beschouwen en hebben ervaren. Volgens verzoekers heeft de rijksrechercheur zich nooit uitgelaten of een eigen mening gegeven over het al dan niet

sprake zijn van een strafbaar feit, omdat dat was voorbehouden aan de hoofdofficier van justitie.

De rijksrechercheur heeft volgens verzoekers wel aan hen meegedeeld dat hij in Arnhem de vinger op de zere plek had weten te leggen, dat het buiten kijf stond dat Arnhem schuldig is aan het overlijden van E. en dat hij zich niet kon verenigen met de gewraakte passage van de hoofdofficier van justitie. Verzoekers hebben gesteld dat de Nationale ombudsman deze affaire alleen kan ontrafelen door een persoonlijk onderhoud met de betreffende rijksrechercheur te hebben.

4. Op 8 juli 2005 heeft rijksrechercheur L. tegenover een medewerkster van het Bureau Nationale ombudsman een verklaring afgelegd. De heer L., die belast was met het rijksrechercheonderzoek naar de doodsoorzaak van E., heeft onder meer verklaard dat hij na het onderzoek een voorzet heeft gegeven tot een conclusie. Volgens de heer L. heeft hij zowel in de rapportage aan de hoofdofficier van justitie als in het proces-verbaal geconcludeerd dat er geen sporen van een misdrijf waren aangetroffen.

Voorts heeft de heer L. verklaard dat hij tegen verzoeker heeft gezegd dat er fouten zijn gemaakt in het huis van bewaring te Arnhem. Verder heeft hij gesteld dat hij nooit tegen verzoeker kan hebben gezegd dat er strafbare feiten waren gepleegd, omdat hij die mening niet was toegedaan.

De heer L. achtte het op grond van zijn ervaring en bevindingen nagenoeg uitgesloten dat hij verzoeker had meegedeeld dat het pertinent niet zijn conclusie was dat er geen sprake was van gepleegde strafbare feiten.

5. In reactie op de door de heer L. afgelegde verklaring heeft verzoeker bij e-mailbericht van 5 september 2005 onder meer laten weten dat in het proces-verbaal van L. niets is te lezen over het dwangmatig blijven benoemen van "strafbare feiten" en uitspraken die L. hieromtrent al dan niet heeft gedaan.

Voorts heeft verzoeker zijn standpunt herhaald dat hij de conclusie van de hoofdofficier telefonisch heeft voorgelegd aan L. en dat L. heeft gezegd dat dat niet zijn conclusie was en dat verzoeker dat in zijn verdere correspondentie mocht gebruiken.

Beoordeling

6. Het vereiste van administratieve nauwkeurigheid houdt in dat bestuursorganen secuur werken. Dit vereiste impliceert dat door een bestuursorgaan verstrekte informatie waarheidsgetrouw en duidelijk moet zijn.

7. Verzoekers hebben gesteld dat rijksrechercheur L. in een telefoongesprek op 20 april 2000 met verzoeker heeft meegedeeld dat de conclusie van de hoofdofficier van justitie te

Zutphen - dat er geen sprake was van gepleegde strafbare feiten - pertinent niet zijn conclusie was.

Rijksrechercheur L. heeft verklaard dat hij het nagenoeg uitgesloten acht dat hij dit verzoeker heeft meegedeeld.

8. Nadat het onderzoek naar deze klacht is geopend, is het rapport van de rijksrecherche aan zowel de Nationale ombudsman als verzoekers verstrekt, zodat het thans mogelijk is om te beoordelen of de hoofdofficier van justitie te Zutphen in alle redelijkheid heeft kunnen stellen dat hij zich verenigt met de conclusie van de rijksrecherche dat er geen sprake was van gepleegde strafbare feiten.

Vast is komen te staan dat rijksrechercheur L. in het ambtelijk verslag aan de hoofdofficier van justitie heeft gesteld dat hem geen feiten en/of omstandigheden bekend zijn geworden op grond waarvan in deze aan een misdrijf moet worden gedacht. De hoofdofficier van justitie heeft geconcludeerd dat er geen sprake was van gepleegde strafbare feiten.

9. De Nationale ombudsman is van mening dat de hoofdofficier hiermee de conclusie van de rijksrecherche niet heeft "ingekleurd en opgeleukt". Alhoewel een strafbaar feit een ruimer begrip is dan een misdrijf, kan niet worden gezegd dat de hoofdofficier van justitie de conclusie van de rijksrecherche rooskleuriger heeft weergegeven, nu de strekking daarvan in deze zaak gelijk is.

Nu de conclusies van de rijksrecherche en van de hoofdofficier niet met elkaar in strijd zijn, is ook niet aannemelijk dat L. aan verzoeker heeft meegedeeld dat de conclusie van de hoofdofficier pertinent niet zijn conclusie was.

De hoofdofficier van justitie heeft dan ook niet gehandeld in strijd met het vereiste van administratieve nauwkeurigheid.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

II. Ten aanzien van het huis van bewaring

Bevindingen

1. Verzoekers klagen erover dat het huis van bewaring Arnhem-Zuid de middelen die hun zoon bij zijn suïcide op 10 oktober 1999 heeft gebruikt (broekriem en koord) niet heeft ingenomen na diens binnenkomst in de inrichting op 5 oktober 1999 en/of deze middelen aan hem heeft afgegeven, althans dat hun zoon in zijn cel over deze middelen kon beschikken.

Verzoekers hebben hierbij aangegeven dat zij Justitie keer op keer hebben gewaarschuwd voor de suïciderisico's van E.

2. In zijn brief van 23 januari 2004 heeft de minister van Justitie gesteld dat hij geen aanleiding ziet de klacht gegrond te verklaren. Het is de minister gebleken dat het niet innemen van veters en broekriem niet in strijd was met de destijds in het huis van bewaring geldende huisregels. Voorts kon de minister niet concluderen dat het niet in een isoleercel plaatsen en het niet innemen van schoenveters en broekriem meebrengt dat onjuist of onzorgvuldig ten aanzien van E. is gehandeld.

De minister heeft aangevoerd dat het personeel van de individuele begeleidingsafdeling ten aanzien van personen die suïcidaal kunnen zijn voor een moeilijke opgave staat, omdat het moet inschatten in welke mate de betrokkene suïcidaal is. De meest vergaande manier waarop getracht kan worden suïcide te voorkomen, is plaatsing in een kale isoleercel waarbij de betrokkene speciale kleding moet dragen. Afgezien van het feit dat is gebleken dat ook in dergelijke gevallen suïcide mogelijk is, heeft een isoleercel-plaatsing volgens de minister ook negatieve gevolgen voor de betrokkene. De geïsoleerde, prikkelarme omgeving heeft veelal een negatieve invloed op de psychische gesteldheid, waardoor het suïciderisico toeneemt. Daarnaast is plaatsing in de isoleercel geen oplossing voor de lange termijn, aldus de minister. De minister heeft gesteld dat plaatsing in een isoleercel daarom een uiterst middel is, dat slechts wordt toegepast bij acuut suïcidegevaar, waarvoor geen alternatief is.

Voorts heeft de minister gesteld dat E. naar de individuele begeleidingsafdeling is overgeplaatst in een periode dat het beter met hem ging. Uit de gesprekken die betrokkenen van het huis van bewaring Arnhem-Zuid met E. hebben gevoerd, bleek dat er geen sprake was van een crisis met een acuut suïcidegevaar. Tevens bestond er vertrouwen dat E. in staat zou zijn om met het personeel over zijn gemoedstoestand te communiceren.

De minister heeft aangegeven dat wanneer gekozen wordt voor een plaatsing op een individuele begeleidingsafdeling, er geen middelen worden afgenomen die bij suïcide gebruikt kunnen worden, omdat er in de eerste plaats tussen de betrokkene en het personeel een vertrouwensrelatie wordt opgebouwd. Dit vertrouwen komt onder meer tot uitdrukking door geen voorwerpen af te nemen. Wanneer bepaalde voorwerpen wel worden afgenomen, dan moet de betrokkene aangepaste kleding en schoenen worden gegeven, waardoor ten overstaan van hem en andere gedetineerden op de afdeling duidelijk is dat hij niet wordt vertrouwd. Deze handelwijze is volgens de minister in strijd met de wijze waarop op de individuele begeleidingsafdeling met bewoners wordt omgegaan.

In de tweede plaats leert de ervaring dat het praktisch gezien geen zin heeft om schoenen en veters af te nemen (waarschijnlijk wordt bedoeld broekriem en veters; N.o.), omdat iemand zich ook met andere voorwerpen het leven kan benemen dan wel via medegedetineerden voorwerpen kan bemachtigen die bij een suïcide kunnen worden gebruikt.

Verder heeft de minister gesteld dat het koord dat E. bij zijn suïcide heeft gebruikt, niet tot de standaarduitrusting van de cel behoort. Het is onbekend hoe E. in het bezit hiervan is gekomen, aldus de minister.

Het feit dat E. al eerder een suïcidepoging had gedaan, dat zijn gedrag onvoorspelbaar was en dat in het huis van bewaring te Zutphen zijn veters en broekriem wel waren ingenomen, vormden geen aanleiding om op de individuele begeleidingsafdeling de veters en broekriem van E. in te nemen, omdat de psychologen en psychiaters die met E. hebben gesproken van mening waren dat het in de periode voorafgaand aan de plaatsing op die afdeling beter met E. ging, aldus de minister.

3. In reactie op het standpunt van de minister van Justitie heeft verzoeker bij brief van 8 april 2004 laten weten het niet eens te zijn met de stelling van de minister dat de aanwezigheid van de voorwerpen die E. bij zijn suïcide heeft gebruikt en waarover hij op zijn cel kon beschikken, in overeenstemming is met de regels die daarvoor in huizen van bewaring zijn gesteld. Volgens verzoeker worden ingeslotenen die suïcide willen plegen daartoe in de gelegenheid gesteld en worden hun de middelen verstrekt. Het inhouden van deze voorwerpen zou niet of nauwelijks tot afbreuk aan E.'s leefomstandigheden in zijn cel bijgedragen hebben, omdat hij dit toch al gewend was in vorige inrichtingen, aldus verzoeker.

Voorts heeft verzoeker aangegeven dat hij het onderzoek van de rijksrecherche onvoldoende vindt, omdat de verklaringen die in het kader van het rijksrecherche-onderzoek zijn afgelegd niet in overeenstemming zijn met de waarheid. Verklaringen van psychiaters en psychologen - onder meer inhoudende dat er sprake was van een stabiele situatie, dat E. niet suïcidaal was en dat het goed met E. ging - zijn afgelegd nadat de suïcide had plaatsgevonden en tijdens een verhoor door de rijksrecherche, aldus verzoeker. Volgens verzoeker konden zij niet anders verklaren dan zij hebben gedaan.

Beoordeling

4. Een broekriem is een voorwerp dat een gedetineerde in een huis van bewaring in zijn cel mag bewaren, immers ingevolge artikel 4.5.1.2 van de regeling model huisregels penitentiaire inrichtingen (zie Achtergrond) behoort de broekriem (expliciet) tot de kledingstukken die een gedetineerde onder zijn berusting mag houden. De Nationale ombudsman zal niet apart ingaan op de grief dat de riem bij inkomst in het huis van bewaring Arnhem-Zuid niet is ingenomen maar zich concentreren op de klacht dat E. op zeker moment in zijn cel een broekriem en koord voorhanden had. De te beantwoorden vraag is dan of de inrichtingsdirectie, in verband met een risico van suïcide, had moeten verhinderen dat E. deze voorwerpen onder zich had.

5. Een van de factoren die hierbij een rol spelen is de inschatting van de kans dat E. zich het leven zou benemen. Daarop wordt ingegaan in verschillende rapportages van hulpverleners. De Nationale ombudsman kan over de gedragswetenschappelijke aspecten daarvan hooguit marginaal oordelen en die beoordeling geeft in deze zaak geen aanleiding tot kritische kanttekeningen.

Het ligt wel op de weg van de Nationale ombudsman om te oordelen over de afweging die de inrichtingsleiding naar aanleiding van die inbreng van deskundigen heeft gemaakt terzake het al dan niet treffen van bepaalde voorzorgsmaatregelen.

Deze beoordeling wordt gegeven tegen de achtergrond van de bijzondere zorgplicht die de overheid heeft voor (de bescherming van) leven en gezondheid van degenen die in penitentiaire inrichtingen zijn gedetineerd. Een dergelijke verplichting ligt volgens het Europese Hof voor de rechten van de mens besloten in de artikelen 2 en 3 van het Europees verdrag voor de rechten van de mens (zie Achtergrond). Intussen gaat deze eis aan overheidsoptreden niet zover dat van de overheid kan worden gevergd dat daadwerkelijk iedere suïcide wordt voorkomen, omdat dat menselijkerwijs niet mogelijk is. De ervaring leert nu eenmaal dat mensen die vastbesloten zijn om suïcide te plegen vrijwel altijd wel een of ander middel weten te vinden om hun doel te bereiken. Voorts moet de ingrijpendheid van een eventuele voorzorgsmaatregel in verhouding zijn tot het risico; terecht heeft de minister erop gewezen dat de meest vergaande voorzorgsmaatregelen voor de betrokkene onevenredig belastend kunnen zijn (en toch niet steeds voldoende effectief).

Ten slotte betreft de Nationale ombudsman bij zijn overwegingen het gegeven dat de drempel voor suïcide in het algemeen lager is wanneer geschikte middelen daarvoor eenvoudig verkrijgbaar zijn.

6. Een en ander betekent voor deze zaak het volgende.

Bij degenen die betrokken zijn geweest bij de tenuitvoerlegging van de voorlopige hechtenis was bekend dat E. met ernstige psychische problemen kampte. De beschrijving hierboven van de detentieperiode vanaf 28 juli 1999 laat zien dat crises en perioden waarin de problemen minder manifest waren elkaar afwisselden. In de zes dagen tussen aankomst in het huis van bewaring Arnhem-Zuid en E. 's overlijden hebben een arts, een psychologe en verschillende bij de bewaking betrokken medewerkers contact met E gehad. Kennelijk zijn deze contacten voor geen van hen aanleiding geweest tot het melden van een concreet of acuut suïciderisico. Voor zover kan worden afgegaan op informatie die betrokkenen na de suïcide hebben verstrekt, gaf E. een rustig en stabiel beeld, en bestond de indruk dat hij "lekker zat" in de groep. Tevens was echter de informatie beschikbaar die de psychologe van het huis van bewaring te Zutphen daags voor de overplaatsing naar het huis van bewaring te Arnhem onder de aandacht had gebracht van de aan die inrichting verbonden psychologe. Zij wees op de suïcidepoging in Doetinchem (die onverwacht was

gekomen, vergelijk Bevindingen, Algemeen, onder 2.) en de visie van forensisch psychiater J. dat juist het onvoorspelbare van E.'s mogelijk suïcidale gedrag tot zorg dwingt (vergelijk Bevindingen, Algemeen, onder 6. en 7.).

Dit laatste brengt naar het oordeel van de Nationale ombudsman mee dat voor de directeur van het huis van bewaring niet zozeer de inschatting van het suïciderisico op een bepaald moment, alswel het gegeven dat E. recent zijn depressie had verheimelijkt en een recente suïcidepoging onverwacht kwam, leidend had moeten zijn bij de besluitvorming over het eventueel treffen van voorzorgsmaatregelen. Deze afweging had ertoe moeten leiden dat minimaal enkele voor de hand liggende en niet te zeer ingrijpende maatregelen zouden zijn getroffen.

7. Een van de mogelijke voorzorgsmaatregelen is het verbieden van de aanwezigheid van bepaalde voorwerpen op cel. De directeur kan met het oog op de handhaving van de orde en veiligheid in de inrichting bepalen dat een gedetineerde een in beginsel toegestaan voorwerp niet (langer) onder zijn berusting mag houden. Dit betekent bijvoorbeeld dat de directeur van een huis van bewaring bevoegd is te bepalen dat een gedetineerde geen broekriem op zijn cel mag hebben, indien hij dit in strijd acht met de handhaving van de orde en veiligheid in de inrichting. Hieronder valt ook het voorkomen van suïcide.

De minister heeft aangevoerd dat wanneer gekozen wordt voor een plaatsing op een individuele begeleidingsafdeling, er in beginsel geen middelen worden afgenomen die gebruikt kunnen worden bij suïcide omdat er een vertrouwensrelatie tussen personeel en gedetineerden moet worden opgebouwd. Dat uitgangspunt van beleid mag er naar het oordeel van de Nationale ombudsman echter niet aan in de weg staan dat, wanneer daartoe aanleiding bestaat, in nauw overleg met de deskundigen (inrichtingsarts, psycholoog, psychiater) en het afdelingspersoneel een op het individu gerichte afweging wordt gemaakt en dat die afweging kan resulteren in het afnemen van voorwerpen.

8. Op basis van hetgeen hiervoor onder 6. en 7. is overwogen komt de Nationale ombudsman tot de conclusie dat het in de rede had gelegen dat de directeur aan E. niet had toegestaan een broekriem in zijn bezit te hebben. Ook zonder een riem kan men fatsoenlijk gekleed gaan en het niet-dragen van een riem hoeft bij anderen niet op te vallen.

Het niet ontnemen van de broekriem is in strijd met de zorgplicht zoals besloten ligt in de artikelen 2 en 3 van het EVRM.

In zoverre is de onderzochte gedraging niet behoorlijk.

9. Ten aanzien van het koord dat E. samen met de broekriem gebruikt heeft bij zijn suïcide is onduidelijk wat de herkomst ervan is. Daarom valt ook niet te beoordelen of op dezelfde wijze als ten aanzien van de broekriem gezegd moet worden of in redelijkheid de

maatregel moest zijn genomen om het koord uit zijn handen te houden (en ervoor te zorgen dat hij een dergelijk koord niet in handen kon krijgen).

De Nationale ombudsman onthoudt zich op dit punt van een oordeel.

NABESCHOUWING

Verzoekers zijn geconfronteerd met de suïcide van hun zoon terwijl deze onder de zorg van Justitie gesteld was. Verzoekers hebben aan de orde gesteld de vraag of er, gelet op deze suïcide van de zoon, sprake was van strafbare feiten en of er voldoende zorg is besteed aan de veiligheid van hun kind. De suïcide van de zoon vormt een onomkeerbare gebeurtenis, waarbij de vraag of die betreuenswaardige gebeurtenis voorkomen had kunnen worden zich menselijkerwijs opdringt. Het onderzoek van de rijksrecherche heeft niet uitgewezen dat er strafbare feiten zijn begaan en de officier van justitie heeft dat oordeel overgenomen. Wel is gebleken dat de verantwoordelijken een inschattingfout hebben gemaakt ten aanzien van de kans dat de zoon zelfmoord zou plegen. Deze inschattingfout heeft ertoe geleid dat onvoldoende zorg is besteed aan het beoordelen van de situatie waarin de zoon zich bevond en met name aan de vraag of er middelen voorhanden waren waarmee de zoon suïcide kon plegen. Er heeft vooral geen redelijke belangenafweging plaats gevonden ten aanzien van de keuze om de zoon in het bezit te laten van iets als een broekriem die kan dienen voor suïcide en daarvoor in dit geval ook gebruikt is.

Namens de minister van Justitie zijn verontschuldigen aangeboden aan verzoekers voor de fouten die tijdens de detentie in het huis van bewaring zijn gemaakt. Bovendien is er een aantal wijzigingen aangebracht ter verbetering van de zorg aan gedetineerden tijdens de nachtelijke uren. Er is een tegemoetkoming in de kosten in verband met de dood van de zoon aangeboden en die hebben verzoekers aanvaard. De vraag of de zoon in zijn suïcidestreven niet was geslaagd wanneer zijn broekriem was ingenomen, blijft echter onbeantwoord.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de hoofdofficier van justitie te Zutphen is niet gegrond.

De klacht over de onderzochte gedraging van het huis van bewaring Arnhem-Zuid is gegrond ten aanzien van het op cel laten hebben van een broekriem, wegens schending van de zorgplicht die ligt besloten in de artikelen 2 en 3 van het EVRM.

De Nationale ombudsman onthoudt zich van het geven van een oordeel ten aanzien van het op cel laten hebben van een koord.

Onderzoek

Op 24 maart 2005 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer L. en mevrouw B. te Sappemeer, met een klacht over een gedraging van de hoofdofficier van justitie te Zutphen en het huis van bewaring Arnhem-Zuid. De gedragingen zijn aangemerkt als gedragingen van de minister van Justitie.

Op 7 januari 2003 respectievelijk 12 juni 2003 had de Nationale ombudsman reeds een eerder onderzoek geopend naar een aantal klachten van verzoekers. Aangezien er toen nog een Wob-procedure aanhangig was met betrekking tot het proces-verbaal van de rijksrecherche, en twee klachtonderdelen samenhangen met de inhoud van dit proces-verbaal, heeft de Nationale ombudsman het onderzoek naar deze twee klachtonderdelen op 30 juni 2003 (tijdelijk) gestaakt.

Naar aanleiding van verzoekers brief van 23 maart 2005 werd het onderzoek naar deze twee klachtonderdelen opnieuw geopend.

In het kader van het onderzoek reageerde de minister van Justitie op de klacht.

Ook de hoofdofficier van justitie te Arnhem en de hoofdofficier van justitie te Zutphen werd de gelegenheid geboden om commentaar op de klacht te geven, evenals de directeur van het huis van bewaring Arnhem-Zuid en de directeur van het huis van bewaring te Zutphen. Zij maakten van deze gelegenheid geen gebruik.

Tevens werd rijksrechercheur L. een aantal specifieke vragen gesteld. Vervolgens werd verzoeker in de gelegenheid gesteld op de verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. De reactie van de minister van Justitie gaf aanleiding het verslag te wijzigen. De reactie van verzoeker gaf geen aanleiding tot wijziging. De betrokken ambtenaar gaf binnen de gestelde termijn geen reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Verzoekschriften van 23 maart 2005 en 10 november 2001, met bijlagen.

Standpunten van de minister van Justitie van 14 februari 2003 en 23 januari 2004 (de minister van Justitie had zijn standpunt reeds gegeven voordat het onderzoek naar onderhavige klachten werd opgeschort).

Reacties van verzoekers van 8 augustus 2003 en 8 april 2004 (verzoekers hadden hun reactie op het standpunt van de minister van Justitie reeds gegeven voordat het onderzoek

naar onderhavige klachten werd opgeschort).

Verklaring van rijksrechercheur L. van 8 juli 2005.

Reactie van verzoeker van 4 september 2005.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

Regeling model huisregels penitentiaire inrichtingen, ministeriële regeling van 24 juli 1998, nr. 705050/98/DJI, zoals die in oktober 1999 gold

"4.5.1.2 Toegestane voorwerpen

(op de navolgende bepalingen en onderwerpen na, aan de directeur. Uitzondering: penitentiaire inrichting of afdelingen met een bijzondere bestemming of met een meerpersoonsverblijfsruimte, in deze gevallen kan de directeur de navolgende bepalingen en onderwerpen overnemen, hij is dit echter niet verplicht)

Het is u toegestaan onder uw berusting te houden:

Kleding en schoeisel:

Zeven T-shirts of hemden, zeven onderbroeken (...) een riem (...).

Uitzondering:

De directeur kan op grond van het belang van de handhaving van de orde of de veiligheid in de inrichting, dan wel de beperking van zijn aansprakelijkheid voor de voorwerpen, bepalen dat u een of meer van voornoemde voorwerpen niet (langer) onder uw berusting mag houden. (...)"

Europees verdrag voor de rechten van de mens

Artikel 2 (inzake recht op leven) verplicht overheden niet alleen om af te zien van handelingen waarmee zij burgers het leven doelbewust en onrechtmatig benemen; zij dienen ook gepaste stappen te zetten om het leven te beschermen van een ieder die onder de rechtsmacht van het betreffende staat ressorteert, aldus de jurisprudentie van het Europese hof voor de rechten van de mens. Wanneer het om gedetineerden gaat weegt deze positieve verplichting nog zwaarder omdat zij zich in een kwetsbare positie bevinden; voor de autoriteiten bestaat de plicht om hen te beschermen.

In zijn uitspraak van 3 april 2001 inzake Keenan (NJB 2001, p. 1086, nr.24) hanteerde het hof deze uitgangspunten in een zaak betreffende suïcide in een gevangeniscel.

Artikel 3 EVRM impliceert mede de verplichting voor staten om aan gedetineerden adequate medische zorg te bieden.